

Justitieombudsmannen
Nils-Olof Berggren**Fråga om skyldighet för Aktiebolaget Svensk Bilprovning att vid kontrollbesiktningsförrättningar upplysa om ett alternativ till att efterkomma förelägganden (provning vid verkstad av särskilt slag) – med hänsyn till utformningen av regeringsförfattningen på området och till föreskrifter i övrigt**

Med hänvisning till protokollet över en av Aktiebolaget Svensk Bilprovning utförd kontrollbesiktning av en AA tillhörig personbil begärde denne hos JO granskning av hur det vid förrättningen meddelade beslutet hade utformats.

Under rubriken Besiktningsresultat hade i protokollet följande angivits. Fordonet har underkänts vid kontrollbesiktning.

Ny kontrollbesiktning måste utföras.

Utförs inte besiktningen senast 2000-02-14 inträder körförbud. Besiktningen utförs till ett lägre pris till och med 2000-03-13.

AB Svensk Bilprovning 2000-01-13

AA anmärkte på att protokollet saknade upplysningar om innehållet i de bestämmelser i fordonskungörelsen (1972:595) som innebär att det i den ifrågasvarande situationen finns ett alternativ till ny kontrollbesiktning, nämligen provning vid verkstäder av särskilt slag, ett alternativ som kostar bilägaren mindre. – Han uppgav vidare bl.a. att han mött förståelse för sin uppfattning hos Vägverket men inte hos Bilprovningen.

Per telefon och telefax inhämtades en del upplysningar från Vägverket (Fordonsavdelningen).

I ett beslut den 27 mars 2000 anförde JO Berggren följande.

De bestämmelser i fordonskungörelsen som närmast berörs av frågan är följande.

84 § Om ett fordon vid kontrollbesiktning har sådana brister att det inte kan godkännas och körförbud inte meddelas skall besiktningsorganet förelägga fordonets ägare att avhjälpa bristerna och inom en viss tid inställa fordonet för kontrollbesiktning. Inställs inte fordonet inom föreskriven tid inträder körförbud för fordonet. Föreläggande om kontrollbesiktning skall dock inte utfärdas om bristerna endast

är enkla och inte förekommit vid den senaste kontrollbesiktningen eller flygande inspektionen. Vägverket föreskriver när bristerna skall anses vara enkla.

Körförbudet gäller till dess ny kontrollbesiktning sker. – – –

84 a § Trots föreläggande om kontrollbesiktning enligt 84 § första stycket får fordonets ägare i stället inom föreskriven tid låta prova fordonet vid en verkstad som är ackrediterad enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll. Detsamma gäller kravet på kontrollbesiktning efter körförbud enligt 84 § andra stycket, om provningen sker inom en månad från det att körförbudet inträdde och inom två månader efter fullständig kontrollbesiktning. Om fordonet uppfyller kraven vid provningen får verkstaden utfärda intyg om att fordonet provats och att bristen vid kontrollbesiktningen åtgärdats. Intyget skall omgående sändas till Vägverket som skall pröva om fordonet skall godkännas.

Om intyg inte utfärdas inom föreskriven tid eller om intyget inte godkänns av Vägverket, inträder körförbud för sådant fordon som avses i 84 § första stycket. I fråga om sådant förbud gäller bestämmelserna i 84 § andra stycket.

86 § Vid kontrollbesiktning skall protokoll föras. Av protokollet skall framgå

1. om fordonet godkänts eller underkänts,
2. de brister som lett till att ett fordon underkänts,
3. bevis om körförbud,
4. bevis om föreläggande om kontrollbesiktning,
5. bevis om föreläggande att åtgärda brister,
6. bevis om föreläggande om registreringsbesiktning samt
7. vägmätarställning och mätvärden.

Protokoll skall även föras när ett fordon efter föreläggande enligt 93 § andra stycket visas för ett besiktningsorgan enligt 2 § lagen (1994:2043) om vissa besiktningsorgan på fordonsområdet.

Protokollet skall efter avslutad förrättning överlämnas till fordonets förare.

Enligt 102 § första stycket fordonskungörelsen beslutar Vägverket de ytterligare föreskrifter som behövs om bl.a. kontroll av fordon. Med stöd av bl.a. den paragrafen har verket meddelat föreskrifter (VVFS 1998:11, ändrade 1998:108) om kontrollbesiktning. Där anges i ett avsnitt om bedömningsresultat bl.a. följande (7.1).

Om anmärkning riktas mot en eller flera brister på fordonet med bedömningen två (2) enligt kontrollprogrammet, skall fordonet anses så bristfälligt att det efter att bristerna åtgärdats, åter måste genomgå kontrollbesiktning eller låta provas vid en ackrediterad verkstad.

I ett avsnitt om besiktningsprotokoll innehåller verksföreskrifterna, såvitt nu är av intresse, följande (8.4); indragen text utgör dock allmänna råd.

Av besiktningsprotokollet skall framgå om fordonet är godkänt vid kontrollbesiktningen. För fordon som har brister med bedömningen två (2) skall det framgå att fordonet är underkänt samt att fordonets ägare har förelagts att åtgärda bristerna och dessutom inställa fordonet till kontrollbesiktning inom viss tid. För fordon som har brister som är enkla med bedömningen två (2) utmärkt med kryss (x) och som fordonets ägare har förelagts att avhjälpa, skall också anges att fordonet är underkänt. Vidare skall framgå av protokollet vilka brister som fordonet är behäftat med samt om fordonet belagts med körförbud.

Besiktningsorganet bör genom en notering i besiktningsprotokollet informera fordonsägaren om begynnande brister som innebär en avvikelse med bedöms inte skall medföra anmärkning.

Enligt 5 § lagen (1994:2043) om vissa besiktningsorgan på fordonsområdet utövar "Styrelsen för teknisk ackreditering" tillsyn över verksamhet som avses i denna lag eller i de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Den på detta sätt angivna myndigheten torde vara densamma som den vilken avses i förordningen (1996:81) med instruktion för "Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll".

Vad Vägverket upplyst i ärendet är att Bilprovningen, vid överläggningar med verket och Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll, på initiativ av den senare myndigheten meddelat sin avsikt att tillfoga protokollen över kontrollbesiktningarna upplysningar om möjligheten att enligt vad som följer av 84 a § fordonskungörelsen efterkomma Bilprovningens beslut genom provning vid ackrediterade verkstäder.

Av de ovan återgivna bestämmelserna framgår att Bilprovningen, genom att i protokollen inte lämna upplysningarna i fråga, inte åsidosatt vad som enligt någon föreskrift gällt för dess myndighetsutövning. För övrigt innefattar inte heller de av Vägverket på området meddelade allmänna råden något om nödvändigheten eller lämpligheten av att lämna upplysningar.

Vid den, visserligen begränsade, undersökning som anmälan föranlett har inte framkommit anledningen till att 84 och 84 a §§ fordonskungörelsen har avfattats på sätt som skett, innebärande att besiktningsorganets föreläggande i angiven situation inte skall innefatta alternativet provning vid en ackrediterad verkstad. (Jämför där- emot en i 93 § reglerad liknande situation vid flygande besiktning.)

Det kan knappast anses tillfredsställande att fordonsägaren alltså inte direkt genom det av regeringsföreskrifter styrda beslutet får reda på alla (båda) de möjligheter att efterkomma detta som i själva verket finns. Som läget nu är, blir han hänvisad till information från källor vilkas effekt är beroende av tillfälligheter (t.ex. reklam från verkstäderna); att han tar del av själva författningen, fordonskungörelsen, torde vara ovanligt, och det förutsätts normalt inte vid meddelande av beslut.

Det anförda motiverar att jag med hänsyn till de i ärendet uppkomna frågorna om utformning av författning tillställer bland andra Regeringskansliet ett exemplar av beslutet.